

Vårdhygieniskt och smittförebyggande arbete

Normerande styrdokument: rutin

Berörd verksamhet: Vård- och omsorgsförvaltningen

Beslutsfattare: Magdalena Nyman

Dokumentansvarig: Catrin Eriksson

Innehåll

Syfte och mål.....	2
Omfattning	2
Ansvar.....	2
Verksamhetschefer som verkar inom SoL, LSS och HSL.....	3
Alla medarbetare	3
Sjuksköterska	4
Arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut	4
Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS)	4
Styrgrupp hygien.....	4
Sakkunnig i vårdhygieniska frågor.....	5
Hygiensamordnare	5
Hygienombud	5
Genomförande.....	6
Basala hygienkrav- och rutiner samt skyddsutrustning	6
Särskilda smittämnen	6
Samverkan	6
Specifika områden	7
Städ.....	7
Tvätt.....	7
Skärande och stickande moment.....	7
Vårdhygieniska rekommendationer för djur inom vård och omsorg	7
Lokaler.....	7
Handlingsplan inför utbrott av smittsamma sjukdomar	7
Egenkontroller	8
Följsamhet till basala hygienkrav- och rutiner (BHR).....	8

Policy

Riktlinje

Rutin

Vägledning

Infektionsregistrering.....	9
Hygienrond	9
Relaterade dokument	9
Information om rutinbeskrivningen.....	10

Syfte och mål

Målet är att ingen brukare/patient som har insats/stöd inom Vård- och Omsorgsförvaltningens verksamheter eller person som är anställd inom sådan verksamhet ska behöva drabbas av vårdrelaterad infektion (VRI).

Varje verksamhet behöver därför i sitt dagliga arbete säkerställa god hygienisk standard och därmed förhindra smittöverföring, smittspridning samt förebygga uppkomst av VRI.

Omfattning

Rutinen omfattar medarbetare i Vård- och omsorgsförvaltningens verksamheter samt övriga personer som utför arbetsuppgifter och vistas i verksamheten så som praktikanter, elever, studenter med flera, som innefattas av Socialstyrelsens föreskrift Basal hygien i vård och omsorg, SOSFS 2015:10 och även Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS (HSLF-FS 2022:44).

Rutinen ska alltid tillämpas oavsett om det finns en känd smitta eller inte. Basala hygienkrav och rutiner ska tillämpas i direkta och indirekta vård- och omsorgssituationer.

Verksamhetens lokaler, utrustning, organisation, kompetens och rutiner behöver också vara anpassade för att förebygga smittspridning.

I vissa situationer behövs, förutom basala hygienkrav, ytterligare skyddsåtgärder, som beskrivs i Arbetsmiljöverkets föreskrift och allmänna råd om risker i arbetsmiljö, (AFS 2023:10), Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning, (AFS 2023:11) eller rekommendation från Vårdhygien Region Uppsala.

Ansvar

Det är verksamhetschefen som har huvudansvaret för det vårdhygieniska arbetet inom sin verksamhet.

Verksamhetschefer som verkar inom SoL, LSS och HSL

Ansvarar för att:

- medarbetare arbetar utifrån gällande rutiner
- följa upp det systematiska vårdhygieniska arbetet genom egenkontroller och vidta åtgärder utifrån resultat
- analysera risker för smitta och smittspridning och vidta åtgärder utifrån resultat
- alla medarbetare har information, deltar i kontinuerlig fortbildning och praktisk träning av moment i basala hygienkrav och rutiner samt har förutsättningar för att arbeta utifrån gällande rutiner
- utse hygienombud och dokumentera detta på avsedd blankett BL813 samt registrera i IRIS och ombesörja att ombud får tillgång till Teamsgrupp Nätverk Hygien VOF
- det vårdhygieniska arbetet tas upp som en fast punkt vid varje arbetsplatsträff
- utifrån egen regis handlingsplan för att minska vårdrelaterade infektioner, upprätta och underhålla lokal handlingsplan samt se till att dokumentet är känt på verksamheten
- upprätta och underhålla en lokal handlingsplan inför utbrott av smittsamma sjukdomar samt se till att dokumentet är känt på verksamheten
- säkerställa att Vårdhygien kontaktas vid misstanke om utbrott av smittsam sjukdom
- alla medarbetare samverkar i team gällande smitta, smittspridning och förebyggande arbete
- genomföra obligatoriska e-utbildningar för chef i Lärportalen
- genomföra Vårdhygiens utbildning i utbrottshantering och tillhörande e-utbildning gällande handlingsplan se Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg efter utbrott genomföra händelseanalys med påföljande åtgärdsplan
- vid konstaterad smitta samverka med berörda stödfunktioner (Smittskydd, MAS och Vårdhygien)
- ingår i Teamsgrupp **Nätverk Hygien VOF**

Alla medarbetare

Samtliga medarbetare har en skyldighet att aktivt medverka till god hygienisk standard. Det innebär att var och en har ett personligt ansvar och ska känna till, förstå, kunna och följa gällande rutiner och dokument.

Ansvarar för att:

- genomföra obligatorisk e-utbildning i Lärportalen
- genomföra praktisk träning av moment i basala hygienkrav och rutiner
- arbeta efter hygienkraven (a-e) i SOSFS 2015:10
- arbeta efter Vårdhygiens dokument för kommunal vård och omsorg gällande rutiner och smittämnen
- arbeta efter lokal handlingsplan inför utbrott av smittsam sjukdom

- delta i obligatoriska vårdhygieniska utbildningar och fortbildningar för medarbetare
- informera och rapportera risker och avvikelser i miljö, vårdssituationer och arbetsrutiner samt komma med förbättringsförslag
- informera chef om man deltagit i vård och behandling av brukare/patient utanför Norden eller om man vårdats eller fått sjukvårdande behandling utanför Norden för screening enligt MRSA-provtagning se anvisning Vårdhygiens rutiner

Sjuksköterska

Ansvarar för att:

- utföra egenkontroll infektionsregistrering inom äldrenämndens ansvarsområde särskilda boenden samt boenden med korttidsplats
- rapportera till Vårdhygien, MAS och verksamhetschef vid misstanke om utbrott av smittsamma sjukdomar
- analysera infektionsregistreringarnas resultat och i samarbete med hygienombud och verksamhetschefer vidta nödvändiga åtgärder

Arbetsterapeut och sjukgymnast/fysioterapeut

Ansvarar för att:

- utbilda medarbetare i rengöring, hantering och användning av hjälpmedel i syfte att hindra smittspridning

Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS)

MAS har enligt HSL 2017:30, Patientsäkerhetsförordningen 2010:1369 ett särskilt ansvar för patientsäkerhetsarbete vilket innebär samarbete med ansvariga chefer och samverkan med Vårdhygien och Smittskydd.

Ansvarar för att:

- gemensamt med Vårdhygien samordna lokala hygienombudsträffar och utbildning i hygien
- ta emot och återkoppla resultatet av egenkontroll infektionsregistreringen till verksamhetschefer som i sin tur återkopplar till medarbetarna
- vara stöd till verksamheten vid misstanke om eller konstaterat utbrott

Styrgrupp hygien

Ansvarar för att:

- samarbete och samverkan gällande hygienarbete inom och mellan förvaltningens avdelningar
- samarbete och samverkan gällande hygienarbete med externa intressenter
- följa upp och utvärdera egen regis följsamhet till uppsatta mål, återkoppla i linjen
- ta fram kort- och långsiktiga åtgärder och strategier

- ingår i Teamsgrupp **Nätverk Hygien VOF** där ordförande tillsammans med sakkunnig vårdhygieniska frågor står som ägare.

Sakkunnig i vårdhygieniska frågor

Funktionen ingår i Styrgrupp Hygien som sakkunnig i vårdhygieniska frågor och arbetar som stöd till hygiensamordnare gällande fakta och kunskap, nätverk och stöd samt lärande på arbetsplatsen. Ingår i Teamsgrupp **Nätverk Hygien VOF** som ägare tillsammans med ordförande styrgrupp, med ansvarar för hygiensamordnare i teamsgruppen.

Hygiensamordnare

Funktionen ingår i avdelningarnas vårdhygieniska arbete genom att vara stöd till chef och hygienombud samt länk mellan ombud och sakkunnig vårdhygieniska frågor. Samordnar hygienombud och ansvarar för att genomföra lokala hygienombudsträffar. Ingår i Teamsgrupp **Nätverk Hygien VOF**.

Hygienombud

Alla verksamheter som arbetar enligt SOSFS 2015:10 ska ha utsedda hygienombud. Hygienombud arbetar på uppdrag av närmaste chef och bistår chefen som en resurs i verksamhetens vårdhygieniska arbete.

Målsättningen är att minska vårdrelaterade infektioner och smittspridning. Hygienombudet ska vara en god förebild i det vårdhygieniska arbetet.

Ansvara för att:

- genomföra obligatoriska e-utbildningar i Lärportalen
- genomföra Vårdhygiens utbildning för att bli hygienombud i kommunal vård och omsorg samt mätutbildning för egenkontroll följsamhet till BHR
- vara insatt i hygienkraven (a-e) i SOSFS 2015:10 och stödja medarbetare att arbeta efter dessa
- vara uppdaterad på interna dokument i kvalitetsledningssystem gällande vårdhygieniska aspekter exempel rutiner, handlingsplaner och informationsdokument
- vara uppdaterad på Vårdhygiens dokument för kommunal vård och omsorg gällande hygienrutiner och smittämnen och delge medarbetare och chef
- delta på aktuella interna och externa utbildningar, möten, ombudsträffar och nätverk som rör det vårdhygieniska arbetet och delge information till medarbetare och chef
- informera och utbilda nyanställda, vikarier, elever och studenter i punkterna a-e SOSFS 2015:10, övriga relevanta rutiner samt Vårdhygiens dokument hygienrutiner och smittämnen
- genomföra praktisk träning av moment i basala hygienkrav och rutiner med medarbetare
- efter genomförd mätutbildning ansvara för att egenkontroll följsamhet till basala hygienkrav och rutiner utförs och registreras vid behov självständigt kontakta Vårdhygien eller samordnare av vårdhygieniska frågor
- samverka med andra ombud utifrån hygieniskt perspektiv (exempelvis miljöombud)

- ingår i Teamsgrupp **Nätverk Hygien VOF**

Tillsammans med chef ansvara för att:

- aktivt arbeta med vårdhygieniska förbättringar i verksamheten
- verka för öppenhet och acceptans i fråga om att påminna varandra om vårdhygieniska rutiner och uppmärksamma eventuella brister
- medarbetare är delaktiga i verksamhetens vårdhygieniska arbete genom att lyfta rutiner och återkoppla resultat av egenkontroll följsamhet till basala hygienkrav och rutiner samt vid behov åtgärdsplaner
- vara delaktig i vårdhygieniska egenkontroller för verksamheten och i upprättande av åtgärdsplan där brister ses
- vara delaktig i vårdhygieniska riskbedömningar och i upprättande av åtgärdsplan
- genomföra obligatorisk e-utbildning för arbetsplatslärande i Lärportalen som fortbildning utifrån verksamhetens behov

Genomförande

Basala hygienkrav- och rutiner samt skyddsutrustning

Basala hygienkrav och rutiner syftar till att förhindra smitta mellan brukare/patient, från brukare/patient till medarbetare och från medarbetare till brukare/patient via händer och kläder. Basala hygienkrav beskrivs i Socialstyrelsens föreskrift basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10) punkterna a-e och omfattar handhygien, klädregler och skyddsutrustning – de åtgärder som ska tillämpas i den direkta vård och omsorgen för att förebygga vårdrelaterade infektioner.

Vårdhygiens dokument "Basala hygienrutiner och klädregler för kommunal vård och omsorg" beskriver genomförande av basala hygienkrav.

Rutinerna beskriver arbetssätt för att förhindra smitta och smittspridning, exempelvis vid särskilda smittämnen, situationer eller för specifik utrustning. Vårdhygiens rutiner för kommunal vård och omsorg ska tillämpas.

Skyddsutrustning skyddar bäraren från smitta och ska användas vid särskilda smittämnen enligt Vårdhygiens rutin.

Särskilda smittämnen

Vid särskilda smittämnen, exempelvis multiresistenta bakterier, influensavirus, magsjuka, tbc, skabb, löss ska specifika rutiner följas. Vid behov och vid smittutbrott kontaktas Vårdhygien för råd. Rutiner finns på Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg.

När kohortvård behöver tillämpas ansvarar verksamhetschef för att de resurser som behövs finns tillgängliga.

Samverkan

Samverkan sker med andra förvaltningar, Vårdhygien och smittskyddsenheten utifrån behov. Arbetet syftar till att förhindra uppkomst och spridning av smittämnen.

Specifika områden

Den mest aktuella och uppdaterade informationen återfinns på Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg.

Städ

Korrekt utförd städning i vård- och omsorgslokaler ska utföras av personal med grundläggande kunskaper om rengöring, städmetoder och Vårdhygiens rutiner. E-utbildning finns i Lärportalen.

Vid specifika smittämnen anges specifika städrutiner. Rutin finns på Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg.

Tvätt

I första hand tvättas arbetskläder på tvätteri. I andra hand tvättas arbetskläder i tvättstuga. Rutin för tvätt och tvätthantering finns på Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg.

Skärande och stickande moment

Vid moment där skärande eller stickande föremål som är i kontakt med kroppsvätskor förekommer, ska produkt med integrerad skyddsfunktion användas. Direkt efter användning ska produkt placeras i avfallsbehållare avsedd för skärande och stickande avfall. Se även rutin för stickskada, rutin för Hantering av avfall och farligt avfall samt rutin för Hantering och kassering läkemedelsavfall.

Vårdhygieniska rekommendationer för djur inom vård och omsorg

Vårdhygien hänvisar till Svensk Förening för Vårdhygien (SFVH) ”Djur i vården”. Se även rutin för Husdjur inom särskilt boende för äldre.

Lokaler

Vid förändring i verksamheters lokaler ska riktlinjer i dokumentet ”Bygghälsa och Vårdhygien” från Svensk Förening för Vårdhygien användas. Vårdhygien ska kontaktas i tidigt skede.

Det ska finnas tillgång till spol- och diskdesinfektor på särskilda boenden.

Handlingsplan inför utbrott av smittsamma sjukdomar

På varje verksamhet ska det finnas en lokal handlingsplan för vilka åtgärder som ska vidtas vid misstanke om utbrott av smittsam sjukdom.

Handlingsplanen ska vara känd av samtliga medarbetare och uppdateras inför varje säsong samt vid behov.

Efter utbrott ska verksamheten genomföra en händelseanalys och en åtgärdsplan med stöd av MAS och Vårdhygien. Detta kan till exempel användas efter utbrott av covid-19, magsjuka, influensa och resistenta bakterier.

Mall för handlingsplan, händelseanalys och åtgärdsplan finns på Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg.

Egenkontroller

Vårdhygienisk egenkontroll

Kontroll genomförs årligen i verksamhet som bedriver

- Hemtjänst och hälso- och sjukvård i ordinärt boende
- Hälso- och sjukvård samt insats korttidsplats för vuxna och särskilda boendeformer enligt SoL och LSS

enligt ”Verktyg för strukturerat ledningsarbete 2.0”.

En handlingsplan upprättas snarast med tidplan och ansvar när resultatet av egenkontroll visar brister.

Beskrivande dokument, presentation av verktyg, checklista och mall för handlingsplan finns på Svensk Förening för Vårdhygien. Formulären sparas i verksamheten.

Följsamhet till basala hygienkrav- och rutiner (BHR)

Egenkontroll utförs månatligen av hygienombud i form av observationer. De kan också utföras av annan utsedd och utbildad observatör.

- Kontroll ska genomföras 1 gång/månad
- 10 observationer per enhet utförs och respektive mätning dokumenteras
- Observationer utförs vid nära arbete med brukare/patient, exempelvis vis omsorg, omvårdnad, rehabilitering, undersökning och behandling
- Varje person/tillfälle observeras utifrån både hygienkrav och rutiner enligt Socialstyrelsens formulär med 9 påståenden
- Varje observation registreras i digitalt verktyg applikation basala hygienkrav och rutiner (BHR) power apps.
- Observationer och digital registrering ska ske samma månad
- Resultatet ska analyseras och återkopplas till alla medarbetare på APT
- Åtgärdsplan upprättas för de brister som är identifierade och analyserade

Redovisning av resultat till följsamhet sker årsvis eller på begäran till Vårdhygien.

Om ensamarbete förekommer ska i första hand observationsmätningar genomföras. I andra hand kan de ersättas med självskattningsformulär. Självskattningsformulär registreras i digitalt verktyg som ovan.

Dispens från ovan kan ges från Styrgrupp hygien i samråd med ansvarig områdeschef/avdelningschef.

Använd avsett observationsformulär eller självskattningsformulär se KLS.

Infektionsregistrering

Genomförs månatligen på särskilda boenden för äldre samt boenden med korttidsplatser av sjuksköterska.

Infektionsregistreringen ska delges verksamhetschefer och MAS. Utifrån resultatet av infektionsregistreringen och orsaker till identifierade brister, ska ett systematiskt förbättringsarbete ske i samarbete med verksamheten.

Registrering sker i Barium, se Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg. Vid tekniska avbrott används särskild blankett, se Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg.

Hygienrond

Genomförs tillsammans med Vårdhygien (sammankallande) vart fjärde år på särskilda boenden och på korttidsverksamhet inom äldreomsorgens ansvarsområde. Deltagare är verksamhetschefer, hygienombud och legitimerad personal.

Vårdhygien dokumenterar digitalt i Barium med kopia till ansvarig chef. Uppföljning sker vanligen inom sex månader.

Relaterade dokument

Externt

Socialstyrelsen föreskrift (SOSFS 2015:10) om allmänna råd om basal hygien i vård och omsorg

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:44) om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS

Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd om risker i arbetsmiljön, (AFS 2023:10)

Arbetsmiljöverkets föreskrift och allmänna råd om arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning – säker användning (AFS 2023:11)

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) HSL

Patientsäkerhetslag (SFS 2010:569)

ViS - Samverkan avseende smittskydd, vårdhygien och hygien i Uppsala län

Region Uppsala Vårdhygiens hemsida: www.regionuppsala.se/vardehygien

Vårdhygien Handlingsplan inför utbrott av smittsamma sjukdomar (barium.se)

Vårdhygien Händelseanalys och åtgärdsplan efter utbrott med smittsamma sjukdomar

Vårdhygien Digitala och fysiska utbildningar se Vårdhygiens hemsida för kommunal vård och omsorg

Vårdhandbokens hemsida vardhandboken.se: ämne Basala hygienrutiner och klädregler, smitta och smittspridning, städning, rengöring – översikt

Svensk Förening för Vårdhygien (SFVH) hemsida: www.sfvh.se

- Checklista vårdhygienisk egenkontroll Särskilt boende (SoL och LSS), korttidsplats samt hälso- och sjukvård
- Checklista vårdhygienisk egenkontroll Ordinärt boende, hemtjänst och hälso- och sjukvård
- Mall till handlingsplan Särskilt boende (SoL och LSS), korttidsplats samt hälso- och sjukvård
- Mall till handlingsplan Ordinärt boende, hemtjänst och hälso- och sjukvård
- Bygghälsa och Vårdhygien – Vårdhygieniska aspekter vid ny- och ombyggnation samt renovering av vårdlokaler

Internt

	Egen regis Handlingsplan för att minska vårdrelaterade infektions 2023–2025
Rutin	Stickskada
Rutin	Hantering av avfall och farligt avfall
Rutin	Hantering och kassering läkemedelsavfall
Rutin	Husdjur inom särskilt boende för äldre
Blankett	Överenskommelse mellan chef och ombud
Lathund	Digital registrering Basala hygienkrav och rutiner
Blankett	Självskattningsformulär följsamhet till basala hygienkrav och rutiner
Blankett	Observationsprotokoll hygienkrav BHR Socialstyrelsen
Lathund	Kontroll av korrekt utförd handdesinfektion med hjälp av fluorescens och UV-lampa

Information om rutinbeskrivningen

Total översyn, hygienombudets roll omformulerad

Ändring av terminologi till basala hygienkrav och rutiner samt vårdhygieniska aspekter och vårdhygieniskt arbete. Tillägg av hygienombudsbeskrivning. Dispositionsändring av ansvar. Förtydligande av egenkontroll följsamhet av hygienkrav och rutiner. Tillägg av blanketter.